

Lydformater og hvordan komprimere dem (eks fra .wav til .mp3)

Det finnes flere ulike lydformater, og de har ulik endelse. Jeg har satt opp de mest brukte og litt om hvordan man kan komprimere filene. Når det gjelder å spille av lyd vil jeg anbefale [VLC](http://www.videolan.org/vlc/)¹ – dette programmet er gratis og spiller nesten alt som er av slike filer (og en del andre formater).

.wav er vanlig ukomprimert lyd – slik du finner på CD-platene. Slik musikk tar stor plass – en vanlig melodi kan bli ganske mange MB før man vet ordet av det.

.mp3 er kanskje mest kjent – det er det vi har i mp3-spillerne og på mobilen. MP3 står egentlig for Motion Pictures Experts Group Layer 3. Når man komprimerer en wav-fil til mp3 er det vanskelig å høre forskjell selv om man mister mye informasjon underveis. Fordelen med mp3 er at filene blir små – plutselig får man plass til så mange flere sanger.

.aac (Advanced Audio Coding) brukes i iPod, og har du en kopibeskyttet AAC-fil må du sannsynligvis spille den av i et Appleprodukt som iPod er. Filer du laster ned fra iTunes er i AAC – så det er ikke sikkert du får brukt dem på andre mp3-spillere i det formatet. *Jeg har skrevet litt om iTunes neders i dette blogginnlegget.*

.wma (Windows Media Audio) og brukes i Windows Media Player. Disse filene kan du som regel spille av i mp3-spillere, men de blir større enn mp3.

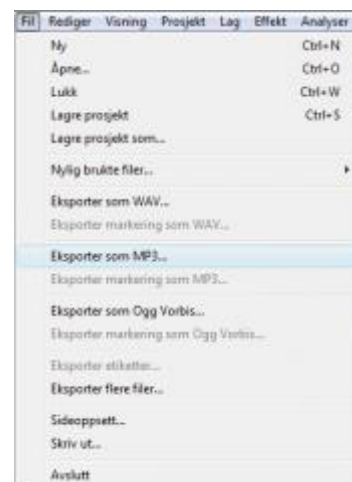
.ogg (OGG Vorbis) – et format man tror blir mer utbredt etter hvert. Standardiseringsrådet (som gir råd om hvilke standarder som bør være anbefalt eller obligatorisk for hele eller deler av offentlig sektor. Dette på bakgrunn av at nettsteder til offentlige virksomheter skal kunne brukes av alle) kom i 2009 med en anbefaling om at lyd skal kodes med Vorbis og pakkes i Ogg, mens ukomprimerte lyd skal kodes med FLAC. De anbefalte mp3 som tilleggsformat.

Hvordan komprimerer man lydfiler?

Det mest brukte er vel å komprimere musikk fra en vanlig lyd-CD til mp3, og dette er utgangspunktet jeg har tatt her. Du må ha et program som kan omforme musikken for deg – det er flere muligheter, noen er gratis og noen må du betale for. Man kaller ofte det å endre filtype for å rippe. Kjøper du musikk på nettet og laster direkte ned kan det også være at du får den i et annet format enn mp3 og at du har behov for å endre format før du kopierer den over på en annen spiller (*mp3-spiller, mobil, iPod osv*). Jeg forutsetter at du forholder deg til regelverk rundt kopiering og distribuering av åndsverk.

Mange prøver å kopiere musikk fra CD ved å sette inn CD'en, trykke utforsk, merke filene, høyreklikke-kopier og så lime inn på et sted på harddisken. Jeg kan med en gang si at du i de fleste tilfeller da bare vil kopiere over en snarvei til musikken, du ser at filstørrelsen på de ulike låtene da vil være på 1 kB – dette nytter altså ikke. Bruk fremgangsmåten under i stedet for.

Jeg har brukt f.eks [Audiograbber](http://www.filehippo.com/download_audiograbber/)² for å "rippe", men siden mange skoler har [Audacity](http://audacity.sourceforge.net/)³ (begge er gratis programvare) tar jeg det som

¹ <http://www.videolan.org/vlc/>

² http://www.filehippo.com/download_audiograbber/

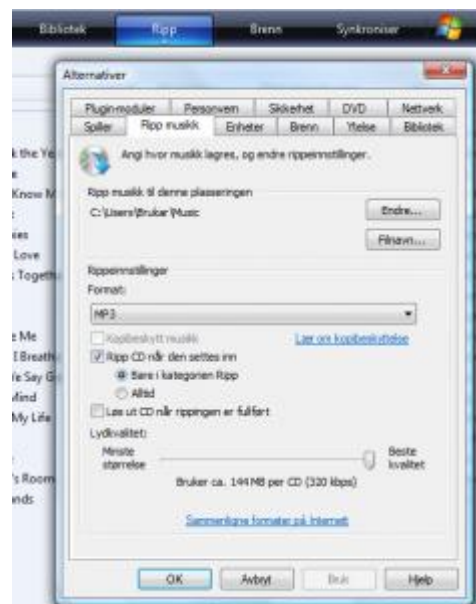
³ <http://audacity.sourceforge.net/>

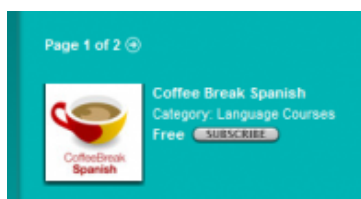
et eksempel her. I forkant har jeg lagret .wav-filer på egen PC fordi det kan være vanskelig å få Audacity til å gjøre om direkte fra CD (se evt *Mediaplayer* under). Jeg åpner Audacity, velger åpne – og velger .wav-fila jeg skal komprimere. Deretter trykker jeg fil – og så velger jeg format for eksport, i dette tilfellet valgte jeg mp3 (*men kunne også valgt f.eks .ogg*) Den opprinnelige .wav-fila var på 38 MB, mens mp3-fila ble på 3,45 MB – en ganske stor forskjell.

Du kan også åpne en mp3-fil og eksportere som .wav hvis du ønsker det – det kan være i de tilfellene du har mp3-filer som du skal spille av på vanlig cd-spiller (*noen cd-spillere kan du også spille av mp3 på, men jeg tenker ikke på disse her*).

Et annet alternativ er å bruke Windows Media Player (*som du finner i start – programmer - windows media player*). Sett inn CD, velg det eller de sporene som du skal komprimere (evt lagre i samme format) ved å hake av foran de ulike sangene. Deretter velger du Ripp fra menyen. Du kan velge Format enten på format eller på Alternativer – da kan du også endre hvor fila/filene skal lagres på PC'en din (*standard blir i Mine Dokumenter hvis du ikke endrer*).

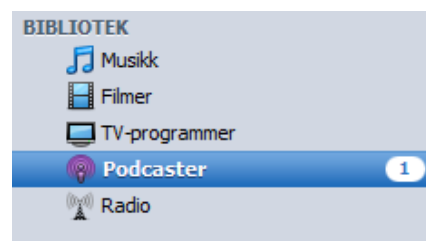

Litt om iTunes

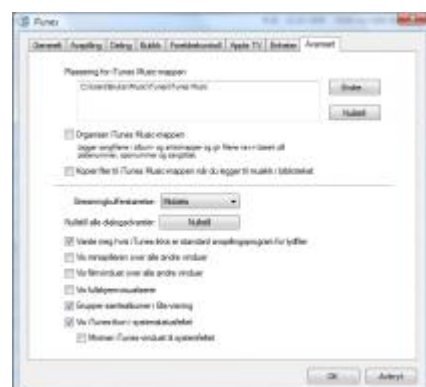

På iTunes finner du en rekke godbiter – du finner bl.a mange gratis podcaster. Jeg har f.eks lastet ned episoder fra Radio Lingua Network – dette er podcast med språkopplæring, og jeg bruker derfor denne i eksempelbildene her. Noen er korte og andre lenger – og mange ulike språk. Start iTunes (*må lastes ned*), velg podcast (*nederst i høyre hjørne av*

oversikten står det podcastoversikt – trykk denne). Deretter kan du velge sjanger, iTunes Edu er fra ulike universitet rundt om i verden (*anbefaler f.eks videoforelesningene på iTunes U/Duke/Business/The Fuqua School of business/Predictably Irrational med Dan Ariely*)...Radio Lingua finner du på oversikt over providers. NRK har også mange podcasts fra ulike radiosendinger – og ellers finner du det meste mellom himmel og jord her. På Radio Lingua kan jeg f.eks velge Coffee Break Spanish (trykk bildet eller subscribe). Deretter kan jeg velge å abonnere (subscribe) på alle episoder eller jeg kan velge ut enkelte. I oversikten ser du varighet på lydklipp i minutter og ofte en liten beskrivelse av innhold. Skal du hente en fil trykker du Hente episode i enden av linja. Trykker du på Podcast i menyen på høyre side (se *bilde til høyre*) kommer du inn på ditt "bibliotek" av filer du abonnerer på. Du kan spille av direkte i iTunes eller du kan laste ned til egen PC/mp3-spiller. Høyreklikker du på fila i podcastbiblioteket ditt kan du også velge å lage en AAC-fil av podcasten – dette gjør du om du skal bruke den på iPod.

Når du abonnerer på denne måten vil du finne igjen fila på PC'en – du velger selv hvor du vil lagre ved å gå på Rediger i hovedmeny, velg Innstillinger og så kan du i fanen Avansert velge filplassering. Deretter kan du enkelt overføre filer til f.eks mp3-spilleren. Jeg overfører både podcasts og videoforelesninger til mobilen og har da med meg "underholdning" når jeg er på farten.

Eva Bratvold